

Meit Fohlin, regionstyrelsens ordförande, interpellation

Jag har fått interpellationen ”Hur säkrar vi ett offensivt klimatarbete i Region Gotland?” av Saga Carlgren (V) och har sammanställt svar.

Frågor:

Hur ska detta mycket lovande projekt kunna gå från att vara ett projekt till att genomsyra hela Region Gotlands verksamhet, styrning och drifts- och investeringsbudgetprocess?

Sedan slutet av 2024 deltar Region Gotland i Viable Cities satsning **Klimatneutrala städer 2030**, där den nuvarande programperioden pågår till hösten 2027. Mot bakgrund av regionens långsiktiga klimatarbete och ambitionen att nå klimatneutralitet, har Region Gotland som ambition att ansöka om fortsatt deltagande i Viable Cities vid en eventuell ny programperiod som, efter 2027, sträcker sig fram till 2030.

För att satsningen ska få verklig effekt behöver den ses som en långsiktig process som successivt integreras i Region Gotlands ordinarie styrning, ledning och verksamhetsutveckling – inte som ett projekt som drivs vid sidan av. Genom signeringen av klimatkontraktet i december 2025 har Region Gotland åtagit sig att arbeta med tre obligatoriska åtaganden, med fokus på styrning och ledning, klimatanalys och beräkningar samt klimatinvesteringar och finansiering. Fokus ligger på att integrera dessa perspektiv i ordinarie planerings- och uppföljningsprocesser och att skapa likvärdig rapportering på området, även på längre sikt än de närmaste tre åren.

Genom klimatkontraktet får organisationen därför en tydlig inriktning och ökad styrning i klimatarbetet. De verktyg, arbetssätt och den kunskap som utvecklas genom deltagandet i Viable Cities bedöms kunna tas till vara och leva vidare inom Region Gotland även efter programmets avslut, genom att fokus läggs på just integrering i ordinarie processer. Precis som interpellationen påpekar är det gemensamma lärandet mellan kommuner en styrka inom Viable Cities. Kunskap från de som går före visar att det handlar om att skapa tydlig förankring på ledningsnivå, definiera roller och ansvar samt att bygga en intern struktur som bär arbetet över tid. Utan dessa förutsättningar riskerar omställningen att sakna den stabilitet som krävs för att genomsyra styrning, prioriteringar, driftsbudget och investeringsbeslut. När detta är på plats kan Viable Cities fungera som ett kraftfullt stöd och en katalysator för Region Gotlands arbete, men även för Gotland som plats.

Hur ska fullmäktige och gotlänningar kunna följa vilka steg som tas i praktiken för att uppnå våra klimatmål?

I Region Gotlands årsredovisning nämns ett fåtal av indikatorerna men det finns utvecklingspotential för att ännu bättre kommunicera och tydliggöra fler av de framsteg som görs i klimatarbetet. Detta arbete sker under 2026–2027 inom Utvecklingsprogrammet för Region Gotlands hållbarhetsarbete samt kopplat till åtagandet ”Klimatanalys och klimatberäkningar” i klimatkontraktet som signerats inom ramen för klimatneutrala Gotland (Viable Cities). Detta inkluderar bland annat att;

- Utveckla en enklare version av visualisering på miljö- och klimatrapporeringen för publicering på webben (gotland.se).
- Utforska relevanta verktyg för klimatanalys, klimatberäkningar och datavisualisering samt vidareutveckla strukturer och arbetssätt för datainsamling och analys av data.

Detta arbete påbörjades 2023 med en tidig version av det digitala klimatverktyget ClimateView, vars användning delvis begränsades av att även de utsläpp som Gotland inte kan påverka, som kalkindustrin, ingick. Verktöget parkerades 2025, vilket innebär att insamlad och bearbetad statistik finns sparad om det skulle vara aktuellt med en återaktivering.

I klimatkontraktet åtar sig även Region Gotland att arbeta med kommunikation för klimatomställning eftersom vi behöver bli bättre på att berätta och visa de framsteg som görs. Utöver behovet av att etablera en tydligare styrning för beräkning och uppföljning av klimatarbetet behöver vi avsätta mer resurser till arbetet med utsläppsdata för att öka och bredda kompetensen och minska sårbarheten.

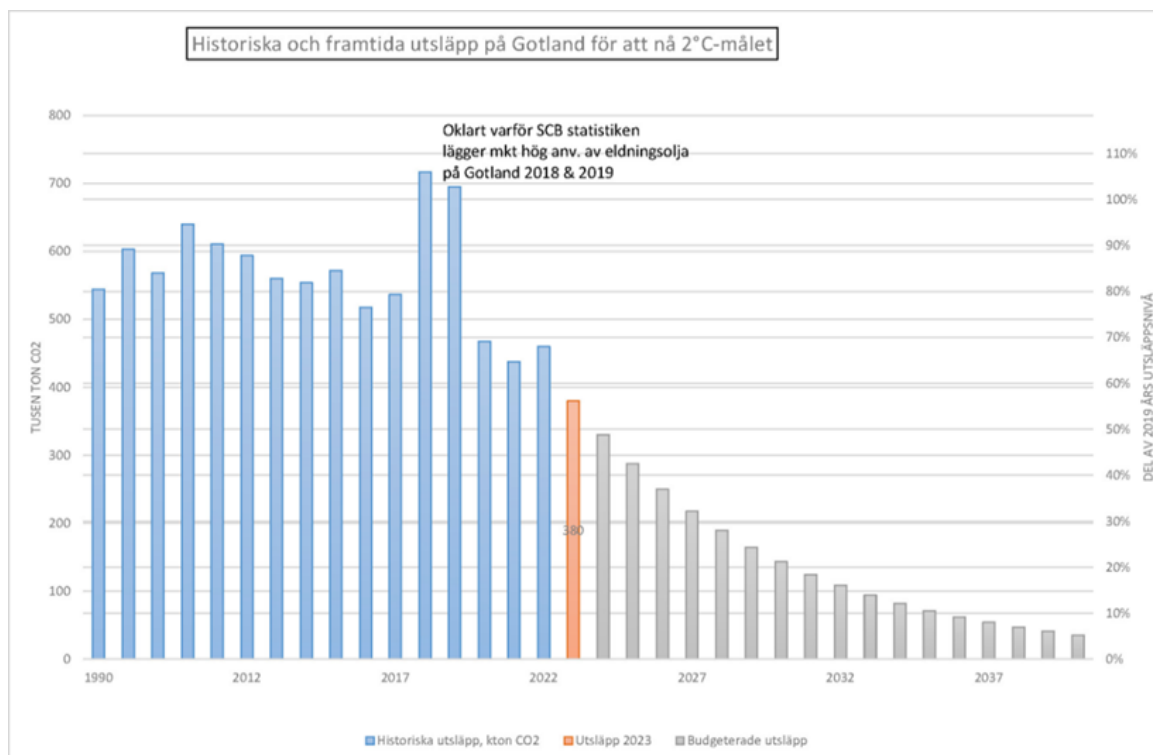
När kommer transparent klimatuppföljning gentemot koldioxidbudget för Gotland och Parisavtalet genomföras kontinuerligt?

Regionstyrelseförvaltningen följer hur det går med Gotlands koldioxidbudget, men det är tyvärr två till tre års eftersläpning i uppföljningen. Det beror på att vi använder nationella data från SMHI, och de kommer med fördröjning. Dessutom är just transparensen svår– det finns olika sätt att räkna och det gör det svårt att få en tydlig och användbar bild.

Sedan Gotland fick sin första koldioxidbudget har forskare från Uppsala universitet, och Manchester University fortsatt att utveckla modellen. För Gotland gör det tydligare vilka utsläpp vi faktiskt kan påverka. Samtidigt ser vi att andra delar, som kalkindustrin och transporterna, står för stora utsläpp. För att minska de här utsläppen med 10–15 procent per år skulle det krävas stora förändringar i politik och styrmedel, både i Sverige och internationellt. Eftersom vi har ganska liten möjlighet att påverka de största utsläppen själva, och dessutom jobbar med data som ligger efter i tiden, har det varit svårt att använda koldioxidbudgeten på ett tydligt sätt i kommunikationen.

Och tyvärr tvingas vi också konstatera att 1,5-gradersmålet, som för Sveriges del innebär mindre än en tredjedel av utsläppsutrymmet för tvågradersmålet, inte längre är inom räckhåll.

Grafen nedan visar utsläppen 1990–2023 och hur de behöver minska framåt, för att rymmas inom Parisavtalets tvågradersmål.

Bildtext: För att hålla oss inom ramen behöver utsläppen minska med ungefär 13 procent per år, hela vägen fram till 2040, då de ska vara nere på noll. Efter det finns bara ett mycket litet utrymme kvar – omkring 31 kiloton från och med 2041.

Koldioxidbudgeten är en modell som bygger på en sammanvägning av statistik från flera olika källor, som också har bearbetats. Det är viktigt att förstå eftersom det kan medföra problem i förhållande till hur den får användas vilket i sin tur gör det svårare att kommunicera koldioxidbudgeten.

Anser du att Region Gotland agerat i enlighet med det klimatnödläge som råder sedan fullmäktiges erkännande 2020?

Ja, i de frågor där Region Gotland har rådighet. Vi har erkänt allvaret och omfattningen av klimatkrisen och genom att vi satte målet med en årlig 15 procentig minskning av Region Gotlands koldioxidutsläpp har vi tagit ansvar internt och förbundit oss att agera i enlighet med det koncerngemensamma målet om 15% koldioxidminskning.

Även externt har Region Gotland agerat i enlighet med att klimatkrisen är brådskande, exempelvis genom det arbete vi har lagt ner för att driva på i frågan om omställningen i Slite för att införa CCS liksom genom att finansiera stödjande projekt internt och hos externa aktörer. I linje med fullmäktiges erkännande av klimatnödläge etablerade vi Energicentrum just för att öka medvetenheten om omställningen och erbjuda faktiska verktyg. Energicentrum har bland annat drivit folkbildningskampanjen "Gotland ställer om", energisparkampanj, genomfört rådgivningar till en stor mängd hushåll och företag. Region Gotland inrättade också Utvecklingsprogrammet för Region Gotlands hållbarhetsarbete med fokus på verksamhetsutveckling för att accelerera det interna hållbarhetsarbetet

Att Regionfullmäktige beslutade att Region Gotland ska prioritera en skyndsam energi- och klimatomställning gav klimatfrågan legitimitet och en tydlig riktning men eftersom klimateffekterna ofta ligger längre fram i tiden uppfattas klimatläget dessvärre inte som just det

nödläge det faktiskt är. Vi behöver därför bli ännu bättre på att arbeta systematiskt över alla förvaltningar och följa upp och analysera vårt arbete kopplat till det koncerngemensamma målet.